

החששות והיסודות בענין פתיחת - שיעור 192

קופסאות ושקיות וחבילות בשבת

I. החששות והיסודות

- (א) יש בו ה' חששות באיסורי שבת (כ בונה וסותר (חזו"ח נ"ח - י"ח) (ב) תיקון מנא (שי"ד - ב) (ג) קורע (אג"מ ח - קכ"ז - ח) (ד) מחיתק אותיות (ש"מ - ג) (ה) מחתך (רמב"ם פרק י"ח - ז) (ו) יש בו ו' צדדים להתיר (כ) יש אומרים דמותר לשבר אפילו חבית שלימה (ערוך השלקן שי"ד - ח) (ב) שכירת מוסתקי אם אינו מתכוין לנקב יפה (שי"ד - ב) (ג) מגופת חבית (שי"ד - ו) (ד) ההיתר של שכירת אגוזים (חולות של תמרים שי"ד - ח) (ה) ההיתר של עור על פי החבית (מ"צ שי"ד - סק"ה) (ו) ההיתר של פתיחת נקב ישן (שו"ע שי"ד - ג) (ז) לכתחילה ראוי ונכון לפתוח מבעוד יום כל הקופסאות והשקיות והחבילות אם אמנם רצונו להשתמש בתוכנם בשבת כי דינים שונים בענין זה (שש"כ ט - ב) וכ"כ האג"מ (ב - א קכ"ז - ענף י)

II. האם מותר להסיר בשבת את מכסה הנייר כסף של גביע הלבן (yogurt) ע"י משיכה באחד מקצות הגביע

- (א) עיין בשו"ת קנה בשם (ז - י"ח) דיש לאסור מג' טעמים משום (כ) קריעת נייר (ב) עשיית פתח להכניס ולהוציא (ג) עשיית כלי דנראה דמכיון שהמכסאות אדוקים מאד הוה ליה כמו שפיתח נקב חדש עיין באג"מ (ז - ע"ח) בענין קופסאות חלב שמחוברים על ידי דבק דאע"ג דהוה ליה נקב ישן אסור ועוד דלהחזו"א (נ"ח - י"ח) דדבר סתום בחיזוק מכל צד לאו כלי הוא ואפילו דרך שכירה אסור משום בונה ועוד דאינו דומה לחותלות של תמרים דלאחר הסרת המכסאות מהם משתמשים עמהם לצורך כלי וכן שמעתי מרב דוד פיינשטיין דאסור משום עשיית פתח
- (ב) אמנם במוריה (טבת תשנ"ז דף ל"ז ע"ב ר"מ ר"מ ר"מ ר"מ) כתב דאין לאסור משום בונה ותיקון מנא דפתיחת המכסה של נייר כסף דומה לפתיחת מגופה של חבית ואע"פ שהמגופה מחוברת ודבוקה בטיט לדופני החבית מותר משום דנחשב כשני גופים וה"ה בנידון דידן וגם קריעת המכסה מותר דהואיל ועושה זאת דרך השחתה וכל מטרתו רק להגיע אל האוכל דכה"ג שרי החזו"א (נ"ח - י"ח) ועיין בשו"ת אז נדברו (ד - י"ז) ושו"ת באר משה (ג - פ"ט) ויש עוד טעמים להתיר קריעת הנייר כסף
- (ג) עיין בתוספתא שבת (י"ז - ט) ובביצה (פ"ג) דקורע אדם את העור שעל פי החבית של יין ובלבד שלא יתכוין לעשות זינוק (מ"צ סק"ה) ויש מחלוקת בטעם ההיתר
1. עיין בשו"ע הרב (ש"מ - י"ז) דנייר שהוא גוף אחד אין בפסיקתו וחיתוכו משום קורע אבל המפרק ניירות דבוקים ה"ז קורע ועיין בספר לוית חן (דף רי"ט) דכ"כ המהרי"ל ושאלת יעב"ץ וחכם צבי והנשמת אדם ותהלה לדוד
 2. אמנם הבה"ל (ש"מ - י"ג ד"ה "אין שזריין") חלק על זה וכתב דאם קורע איזה דבר באמצע והוא צריך לתיקון שניהם שייך קריעה כעין שהיה במשכן ביריעה שנפל בה דרנא אבל סתם קריעת נייר מותר ולכן מותר לקרוע עור על פי החבית אם אין דעתו עליו
 3. אבל האג"מ (ב - קכ"ז - ענף ח) כתב דיש איסור קריעה בנייר מדרבנן ואפילו דרך קלקול אמנם לצורך שבת יש להתיר אבל פתיחת אגרת אינו נקרא לצורך שבת ולא דוקא באוכלין יש להתיר דהוא הדין בדברים אחרים כגון שופר (כף החיים שי"ד - ה)
 4. עיין בספר שביתת השבת במעשה חושב (דף י"ז - ד"ה "וליש"ן) שכתב דכגד או עור אם קשרם ע"פ אוכלין בטולי בטולי מתורת בגד ונעשו בטלים לאוכלים וכמו קליפי אגוזים ואין בזה איסור קריעה (שש"כ ט - ה ערה י"ח וחזו"א ס"ח - סוסק"ז) וכ"כ השש"כ

(ט - הערה י"ח) דקריעה זו חשיבה כשבירת אגוזים משום דהוה דרך אכילה (הגרשז"ח) וכן כתב החזו"ן יחזקאל דעור על פי החבית בטל להחבית ולא שייך איסור קורע על העור

5. **איברא הפרי חדש** (יורה דעה סימן קי"ח) כתב שקלקול וקריעת הנייר בשבת כדי לפתוח את התנור לא מקרי מקלקל אלא מתקן ומלאכה מן התורה וכ"כ הרמב"ם (שנת פק"י) שהמפרק ניירות דבוקים תולדת קורע וחייב והפרי חדש סבר שמלאכה שאינה צריכה לגופה חייב כהרמב"ם ואפשר משום הכי השמיט הרמב"ם התוספתא של עור על פי החבית דלשיטתיה אזיל דסבירא ליה דמלאכה שאינה צריכה לגופה חייב ועיין בבה"ל (ש"מ - י"ג ד"ה "הנייר") שחשש לשיטת הפר"ח וע"ע במ"ב (שי"ד - סק"ה) שלא חשש לדברי הפר"ח

(ד) **למעשה** קריעת הנייר כסף או שאר נייר על בקבוק דרך השחתה נקרא עור על פי החבית ומדינה מותר אבל למעשה צריך לפתוח השקיות ולהסיר הנייר מע"ש (אג"מ ח - קכ"ז - עקף י וש"כ ח - ט - הערה ח)

III. **שאלה בענין הסרת הלשונית מפחיות שתיה** (כמו Coca Cola cans) עיין מוריה (ניסן תשנ"ז) שכתב שם השש"כ בשם הגרשז"א דיש להתיר לפותחה משום דאינו מתכוין לנקב יפה וגם במפיס מורסא לא מבואר בשום מקום דיקפיד "לא לעשיית נקב יפה" ואינה דומה למגופה משום שהיא גוף אחד ולא שני גופים וגם כאן אין לו כל כוונה של שימוש בחלקי הקופסה לפי מדה מסוימת לכן אין כאן מלאכת מחתך

IV. **שקיות מחומר פלאסטיק או מנייר שסגורה בסיכות (staples)** מותר להסיר את הסיכות כדי לפתוח את השקית (שש"כ ט - ט) דהוה דומה להוצאת פקק מהבקבוק וגם אין היא מודבקת שיהא בה משום קורע (שס הגרשז"ח) ועדיף טפי בכה"ג משום דקריעת השקית הוה דומיא לשבירת אגוזים כדי ליטול את האוכל שבהם (הגרשז"ח שס) ויש אומרים דהסיכות מוקצים הם וטוב יותר לקרוע השקית (שס רז משה פיינשטיין)

V. פתיחת פקק הברגה המשאיר טבעת על צואר הבקבוק

(א) **עיין בשו"ת יחזה דעת** (ז - מ"ז) דיש להתיר משום דאינו מתכוין לתקן כלי ואין לאסור בזה משום פסיק רישיה שבדין תיקון כלי כל שאינו מתכוין אין לאסרו משום פסיק רישיה (מגיד משנה י"ז - ז) וע"ע בלחם משנה (שס) שכתב שזה דוקא בדבר שאין שם כלי עליו כגון הקוטם קיסום לחצוץ בו שינוי או רק להריח אבל דבר שיש שם כלי עליו אסור משום פסיק רישא ה"ה בנידן דידן דאסור

(ב) **המנחת שלמה** (ח"ט - י"ז) כתב דאסור לפתוח הפקק משום דנעשה כלי אמנם במוריה (שס דף ט"ג) כתב שכל זה איירי בפקק ממתכת אשר קודם הנחתו על הבקבוק אינו אלא כשרוול של פח בלא צורת הברגה והמכונה מהדקינו ויוצרת את הברגה משא"כ הפקקים מפלסטיק קשיח שכבר לפני הנחתם בראשי הבקבוקים יש בהם הברגה וראויים לשימושם כפקק

(ג) **אמנם עיין בספר נחל זרד** (דף ט"ו) דפקק מפלסטיק ג"כ אסור דכל עוד שלא ניתק את הטבעת מהפקק חשיב שלא נגמרה וקעביד השתא גמר מלאכה וראיתו מסימן ש"ז - ז ועוד כתב דאפילו אם חל על הפקק שם כלי לפני כן אסור וראיתו מסימן ש"ז - ג דכתב הרמ"א דאפילו פתח בית הצואר וחזרו ותפרו איכא חיובא על ניתוקו וממילא ה"ה הכא כיון שע"י הידוקו של הפקק יצר מצב שאינו ראוי לשימוש עוד אם לא ניתק את הטבעת מהפקק וכן שמעתי מרב דוד פיינשטיין דאפילו פקק פלסטיק אסור

VI. **שאלה בענין הסרת שיירי הטבעת מפקק הברגה** עיין במוריה (טבת תשנ"ז) דף ט"ד) דאין איסור בהסרתם דאין שיירי הטבעת מפריעין שימושה רק הפרעה חיצונית ומסתבר דבכה"ג אין לדונו כמכה בפטיש ואינו דומה למגופה שנכתתה היא ושבריה לא יספות ממנה שבר לכסות את הכלי דהבליטות והעוקצין מפריעים את עצם השימוש במגופה אבל לפי מה שכתבנו למעלה לשיטת הנחל זרד יש להחמיר שהיא תיקון במגופה